

พฤติกรรมการบริโภคสุราของประชาชนในชุมชนที่มีการผลิตสุรากลั่นชุมชน ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่

Alcohol Consumption Behaviors Among People in Communities that Produce Community distilled Liquor in Sa-iab Subdistrict, Song District, Phrae Province

พัชยา ขันทะรักษ¹,ธีระวุธ ธรรมกุล² และนิตยา เพ็ญศิริินภา²

Patchaya Khantharak¹, Theerawut Thammakun² and Nittaya Pensirinapa²

¹นักศึกษาหลักสูตรสาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

²มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

¹Student of Public Health Administration, Sukhothai Thammathirat Open University

² Sukhothai Thammathirat Open University

*Corresponding author E-mail: Patchaya902@hotmail.com

(Article submitted: February 18, 2020; Final version accepted: June 24, 2020)

บทคัดย่อ

การขึ้นภาษีเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ และพบว่าความรู้ การรับรู้ทัศนคติของประชาชนมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ปกติ อย่างไรก็ตามปัจจัยดังกล่าว ยังไม่มีการศึกษาในพื้นที่ที่มีการผลิตสุรากลั่นชุมชน ซึ่งตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ เป็นพื้นที่ที่มีการผลิตสุรากลั่นสูงสุดเป็นอันดับหนึ่งของประเทศไทย การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการบริโภคสุราและปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคสุราของประชาชนในพื้นที่ที่มีการผลิตสุรากลั่นชุมชน กลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่มีอายุ 15 ปี ขึ้นไป จำนวน 250 คน ได้จากการสุ่มแบบมีระบบ จากประชากรทั้งหมด จำนวน 3,745 คน ที่มีภูมิลำเนา และอาศัยอยู่ในตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ด้านความรู้ การรับรู้ และทัศนคติ เท่ากับ 0.81, 0.87 และ 0.88 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการถดถอยโลจิสติก ผลการศึกษา พบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย ร้อยละ 58.00 อายุเฉลี่ย 40.84 ปี มีบุคคลในครอบครัวดื่มสุรา ร้อยละ 83.20 มีความรู้และการรับรู้ เรื่องพระราชบัญญัติสรรพสามิตสุรา พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 อยู่ในระดับต่ำ และมีทัศนคติ เรื่อง พระราชบัญญัติสรรพสามิตสุรา พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 อยู่ในระดับดี 2) กลุ่มตัวอย่างดื่มสุรา ร้อยละ 52.40 และ 3) เพศ สถานภาพสมรสและการมีบุคคลในครอบครัวดื่มสุรามีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมดื่มสุราอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05

คำสำคัญ: พฤติกรรมการบริโภคสุรา, ความรู้, การรับรู้, ทัศนคติ

Abstract

Increasing in alcoholic beverage tax affected alcohol consumption behaviors. Knowledge, perceptions, and attitudes of people affect alcohol consumption behaviors in normal areas. However, those factors have been no study in the community area which producing distilled liquor. Sa-iab sub-district, Song district, Phrae province is the number one area producing the highest distilled liquor in Thailand. The purpose of this survey research was to study liquor consumption behavior and factors related to the liquor consumption behavior of people in the area of distilled liquor production. The representative sample was 250 residents by systematic sampling selected out of 3,745 people, aged 15 years and over, and domicile and living. Located in the Sa-iab sub-district, Song district, Phrae province. The

questionnaires which testing Cronbach's alpha coefficient of 0.81, 0.87, and 0.88 for people's knowledge, perception, and attitudes respectively were used to collect the data. Analyzing the data to determine frequencies, percentages, means, S.D., and logistic regression was done. The results revealed that 1) The respondents 58.00% were male with mean aged 40.84 years, 83.20% had family members drinking alcohol; they had knowledge and perceptions, Excise Tax Act B.E. 2560, and the Alcoholic Beverage Control Act 2008 in low level. They had good attitudes towards taxes, and laws to control alcohol consumption. 2) Of 52.40% of all respondents drinking alcohol; 3) Gender, marital status, and having family members drinking alcohol were significantly associated with alcohol drinking behaviors. (P-value < 0.05)

Keywords: alcohol consumption behavior, knowledge, perception, attitude

บทนำ

ผลสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พ.ศ. 2560 พบว่า ประชาชนไทย อายุ 15 ปีขึ้นไป ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในรอบปีที่ผ่านมา ร้อยละ 28.4 เป็นผู้ที่ดื่มสม่ำเสมอ ร้อยละ 12.5 และเป็นผู้ที่ดื่มนาน ๆ ครั้ง ร้อยละ 15.9 กลุ่มอายุ 25-44 ปี มีอัตราการดื่มสุราสูงสุด ร้อยละ 36.00 ภาคเหนือมีความชุกของการดื่มสุราในประชากรที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปสูงสุด คิดเป็นร้อยละ 35.40¹ จากรายงานสถานการณ์ทางสังคมจังหวัดแพร่ ประจำปี 2561 พบว่า ผู้สูงอายุ วัยแรงงาน เยาวชน และวัยเด็ก มีพฤติกรรมดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์สม่ำเสมอ ร้อยละ 0.17, 0.46, 0.50 และ 0.18 ตามลำดับ²

ตำบลสะเคียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ เป็นแหล่งผลิตสุรากลั่นชุมชนที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในภาคเหนือ สมัยก่อนเป็นการผลิตสุราเพื่อบริโภคในครัวเรือนและเป็นภูมิปัญญาพื้นบ้านที่ถูกสืบทอดเป็นมรดกชุมชนมายาวนาน³ จากทะเบียนผู้ประกอบการผลิตสุราขององค์การบริหารส่วนตำบลสะเคียบ พบว่า มีโรงงานผลิตสุรากลั่นชุมชนในปี 2559 จำนวน 144 โรง มีข้อมูลการซื้ออากรแสตมป์สุราขาวและไวน์ปี 2559 จำนวน 493 ล้านบาท พบว่า ประชาชนดื่มสุราเป็นประจำ จำนวน 554 คน และดื่มสุรานาน ๆ ครั้ง จำนวน 739 คน ราคาสุราเป็นไปตามกลไกการตลาดซึ่งมีราคาสูงขึ้นตามการภาษีของกรมสรรพสามิต แต่อัตราการบริโภคสุรา ปี 2559 เพิ่มขึ้นจากปี 2558 ร้อยละ 3.50 และมีแนวโน้มที่จะเพิ่มมากขึ้น⁴

การเพิ่มภาษีสุราเป็นหนึ่งในมาตรการลดการบริโภคสุราทางด้านภาษีตามยุทธศาสตร์นโยบายแอลกอฮอล์ระดับชาติ พ.ศ. 2560 - 2563 เพื่อให้ประชาชนลดการบริโภคสุราและเข้าถึงสุรายากขึ้นจากราคาที่สูงขึ้น นับตั้งแต่เดือนกันยายน พ.ศ. 2556 ระบบภาษีสรรพสามิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทยปรับเปลี่ยนมาเป็นระบบที่จัดเก็บตามมูลค่าและตามปริมาณ ทำให้ราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น⁵ ราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์จึงเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภค เนื่องจาก การตัดสินใจเลือกบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์เป็นไปตามกฎแห่งอุปสงค์ หากยี่ห้อนั้นมีราคาแพงกว่าปริมาณการบริโภคก็จะน้อยลง อย่างไรก็ตาม การเปลี่ยนแปลงราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น ต้นทุนการผลิต รวมไปถึงภาษีต่าง ๆ ที่ต้องจ่าย ทั้งนี้ ภาษีสรรพสามิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์นับเป็นส่วนหนึ่งของต้นทุนของผู้ผลิตที่อาจส่งผลต่อการปรับราคาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์⁶ ตั้งแต่การดำเนินงานด้านภาษีของกรมสรรพสามิต พ.ศ. 2556 มีการคาดการณ์ว่าจะสามารถทำให้แนวโน้มการบริโภคสุราของประชาชนลดลง จากการเก็บข้อมูลของสำนักสถิติแห่งชาติ พบว่า อัตราการบริโภคของประชาชนกลับเพิ่มสูงขึ้น^{7,8,9,10} และ พบว่า ความรู้ การรับรู้และทัศนคติเรื่อง พระราชบัญญัติสรรพสามิตสุรา พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ของประชาชนมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในพื้นที่ปกติ¹¹ อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันดังกล่าวยังไม่มีการศึกษาในพื้นที่ที่มีการผลิตสุรากลั่นชุมชน

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงศึกษาพฤติกรรมการณ์บริโภคสุราและปัจจัยด้านความรู้ การรับรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับพระราชบัญญัติสรรพสามิตสุรา พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 ที่อาจส่งผลต่อการบริโภคสุราของประชาชน ตำบลสะเอียบ เพื่อนำไปเป็นข้อมูลสำหรับวางแผนมาตรการในการควบคุมการบริโภคสุราในตำบล และเพื่อให้ตระหนักถึงความสำคัญและผลกระทบของปัญหาจากการดื่มสุราต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ การรับรู้ ทัศนคติของประชาชน ตำบลสะเอียบ
2. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการณ์บริโภคสุราของประชาชน ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง ปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ การรับรู้ ทัศนคติ เรื่อง พระราชบัญญัติสรรพสามิตสุรา พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 และพฤติกรรมการณ์บริโภคสุราของประชาชน ตำบลสะเอียบ

ระเบียบวิธีวิจัย

รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 3,745 คน มีภูมิลำเนาและอาศัยอยู่ในตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป จำนวน 250 คน คำนวณขนาดตัวอย่างโดยสูตรโคเฮน¹² กำหนดระดับความเชื่อมั่น 95% ($\alpha=0.05$) และอำนาจทดสอบเท่ากับ 0.99 โดยขนาดอิทธิพลที่ 0.15 ได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 250 คน และทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบในประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไป ทุกคนมาจัดเรียงลำดับตามอักษร และคำนวณหาช่วงในการสุ่มด้วยสูตร $I = N/n$ ได้ช่วงในการสุ่ม คือ 15 จับฉลากหาเลขเริ่มต้นของการสุ่มตัวอย่าง แล้วนับต่อไปตามช่วงของการสุ่มที่คำนวณจนครบจำนวน 250 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 2 ส่วน ดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความรู้ (19 ข้อ) การรับรู้ (22 ข้อ) และทัศนคติเกี่ยวกับพระราชบัญญัติสรรพสามิตสุรา พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 (10 ข้อ) โดยมีการประเมินผลคะแนนในส่วนที่ 2 ตามเกณฑ์ของบลูม¹³ และส่วนที่ 3 พฤติกรรมการณ์บริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ (17 ข้อ)

การวิเคราะห์ข้อมูล 1) วิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 2) วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ โดยใช้สถิติ Multiple Logistic Regression

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผ่านการรับรองจริยธรรมการศึกษาในมนุษย์ จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมในมนุษย์ สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดแพร่ อนุมัติเมื่อวันที่ 2/11/2561/รหัสโครงการวิจัยที่ 35/61

ผลการวิจัย

ผู้วิจัยสามารถเก็บข้อมูลได้ครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 250 คน และไม่มีผู้ปฏิเสธเข้าร่วมการวิจัย ผลการวิจัยพบว่า

1. คุณลักษณะประชากร ความรู้ การรับรู้ ทัศนคติ เรื่อง พระราชบัญญัติสรรพสามิตสุรา พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย ร้อยละ 58.00 อายุเฉลี่ย 40.84 ปี (S.D. = 11.17) สถานภาพสมรส ร้อยละ 80.00 ระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 39.60 อาชีพเกษตรกร ร้อยละ 50.80 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 6,409.20 บาท (S.D. = 1,798.02) และมีบุคคลในครอบครัวดื่มสุรา ร้อยละ 83.20

ด้านความรู้ การรับรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับพระราชบัญญัติสรรพสามิตสุรา ปี 2560 และพระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปี 2551 พบว่า มีความรู้ในระดับต่ำ ร้อยละ 55.20 มีการรับรู้ในระดับต่ำ ร้อยละ 53.20 ทัศนคติอยู่ในระดับดี ร้อยละ 78.80

2. พฤติกรรมการดื่มสุราของประชาชน ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมดื่มสุรา ร้อยละ 52.40 อายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่มครั้งแรก 16.89 ปี ดื่มสุราขาว ร้อยละ 86.87 ดื่มเพื่อเข้าสังคม ร้อยละ 52.02 ดื่มเป็นกลุ่ม ร้อยละ 57.07 ดื่มที่บ้าน ร้อยละ 50.51 ตัดสินใจซื้อสุราด้วยตัวเอง ร้อยละ 64.14 ซื้อที่โรงงานสุรากลั่นชุมชน ร้อยละ 42.42 และเมื่อสุรามีราคาแพงขึ้นและรัฐบาลมีมาตรการควบคุมต่าง ๆ พบว่า ดื่มลดลง ร้อยละ 71.00 และมีความถี่ในการดื่มลดลง ร้อยละ 74.80 ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพฤติกรรมการบริโภคสุรา

พฤติกรรมการบริโภคสุรา	จำนวน	ร้อยละ
พฤติกรรมการดื่มสุรา (n = 250)		
ดื่ม	131	52.40
เคยดื่ม	67	26.80
ไม่เคยดื่มเลย	52	2.80
อายุเมื่อดื่มสุราครั้งแรก (n = 198)		
< 18 ปี	46	23.23
≥ 18 ปี ถึง 20 ปี	84	42.43
> 20 ปี	68	34.34
Mean (S.D.) = 16.89 (10.33) Median (Min: Max) = 18 (12: 50)		
ประเภทสุราที่ดื่ม (n = 198) (ตอบได้หลายข้อ)		
สุราขาว	172	86.87
เบียร์	80	40.40
สุราสี	35	17.68
อื่น ๆ	31	15.65
เหตุผลหลักที่ดื่มสุรา (n = 198)		
เพื่อเข้าสังคม	103	52.02
เพื่อผ่อนคลายหลังเลิกงาน	51	25.76
เพื่อคลายเครียด	19	9.60
เพื่อสุขภาพ	10	5.05
อื่น ๆ	15	7.57

ตารางที่ 1 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพฤติกรรมการบริโภคสุรา (ต่อ)

พฤติกรรมการบริโภคสุรา	จำนวน	ร้อยละ
ลักษณะของการดื่มสุราเป็นส่วนใหญ่ (n = 198)		
ดื่มเป็นกลุ่ม	113	57.07
แล้วแต่โอกาส	71	35.86
ดื่มคนเดียว	14	7.07
สถานที่ที่มักดื่มสุรา (n = 198)		
บ้าน	100	50.51
สถานที่ที่มีเทศกาลหรืองานสังสรรค์	76	38.38
ร้านอาหาร	9	11.11
ผู้ที่มีความสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อสุรา (n = 198)		
ตัวเอง	127	64.14
เพื่อน	62	31.31
คนขาย/พนักงานขาย	9	4.55
สถานที่ซื้อสุรา (n = 198)		
โรงงานสุรากลั่น	84	42.42
ร้านขายของชำ	56	28.28
ตัวแทนจำหน่าย	31	15.66
อื่น ๆ	27	13.64
ปริมาณในการดื่มเมื่อปัจจุบันสุรามีราคาแพงขึ้น รัฐบาลมีการรณรงค์ให้ประชาชน ลด ละ เลิก การดื่มสุรา และมีมาตรการควบคุมต่าง ๆ (n = 131)		
เลิกดื่ม	10	7.70
ดื่มลดลง	93	71.00
ดื่มเท่าเดิม	22	16.80
ดื่มมากขึ้น	4	3.00
เปลี่ยนรูปแบบการดื่ม	2	1.50
ความถี่ในการดื่มสุรา เมื่อปัจจุบันสุรามีราคาแพงขึ้น รัฐบาลมีการรณรงค์ให้ประชาชน ลด ละ เลิก การดื่มสุรา และมีมาตรการควบคุมต่าง ๆ (n=131)		
ลดลง	98	74.80
เท่าเดิม	30	22.90
เพิ่มขึ้น	3	2.30

3. ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ การรับรู้ ทัศนคติและพฤติกรรมการบริโภคสุราของประชาชน

เพศชายจะมีพฤติกรรมดื่มสุราเป็น 5.29 เท่า ของเพศหญิง (Adjusted OR = 5.29, 95% CI: 2.32, 11.86) สถานภาพสมรสมีพฤติกรรมดื่มสุราเป็น 9.92 ของสถานภาพโสด (Adjusted OR = 9.92, 95% CI: 1.36, 43.28) สถานภาพหม้าย/หย่า มีพฤติกรรมดื่มสุรา 15.83 เท่า ของสถานภาพโสด (Adjusted OR = 15.83, 95% CI: 1.61, 69.27) และการที่มีบุคคลดื่มสุราในครอบครัวจะทำให้มีพฤติกรรมดื่มสุรา 3.15 เท่า ของคนที่ไม่มีบุคคลในครอบครัวดื่มสุรา (Adjusted OR = 3.15, 95% CI: 1.46, 6.80) ส่วนปัจจัยความรู้ การรับรู้ ทัศนคติไม่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคสุราของประชาชน ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ การรับรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการบริโภคสุราของประชาชน
ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ โดยการวิเคราะห์ Logistic regression

ข้อมูล	จำนวน (250 คน)	ร้อยละ	Crude OR	95% CI	P- value	Adjusted OR*	95% CI	P- value
เพศ					< .001			< .001
หญิง	105	42.00	1			1		
ชาย	145	58.00	5.25	2.32, 11.86		5.29	2.36, 11.79	
สถานภาพ สมรส					0.046			0.018
สมรส	200	80.00	1			1		
โสด	44	17.60	7.66	1.37, 43.83		9.92	1.36, 43.28	
หม้าย / หย่า	6	2.40	10.57	1.61, 69.27		15.83	1.61, 69.27	
บุคคลใน ครอบครัวดื่ม สุรา					0.002			0.003
ไม่มี	42	16.80	1			1		
มี	208	83.20	3.19	1.54, 6.60		3.15	1.46, 6.80	
ระดับความรู้ในเรื่อง พรบ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551					0.897			
ดี	38	15.20	1					
ปานกลาง	74	29.60	0.89	0.33, 2.41				
ต่ำ	138	55.20	0.81	0.33, 2.01				

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ การรับรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมการบริโภคสุราของประชาชน ตำบลสะเอียบ อำเภอสอง จังหวัดแพร่ โดยการวิเคราะห์ Logistic regression (ต่อ)

ข้อมูล	จำนวน (250 คน)	ร้อยละ	Crude OR	95% CI	P- value	Adjusted OR*	95% CI	P- value
ระดับความรู้ เรื่อง พรบ. สรรพสามิตสุรา พ.ศ. 2560 และ พรบ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551								
					0.555		-	
ดี	63	25.20	1				-	
ปานกลาง	54	21.60	0.74	0.31, 1.76			-	
ต่ำ	133	53.20	1.12	0.53, 2.32				
ระดับความรู้ เรื่อง พรบ. สรรพสามิตสุรา พ.ศ. 2560 และ พรบ. ควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551								
					0.320		-	
ดี	117	46.80	1				-	
ปานกลาง	112	44.80	1.29	0.69, 2.42			-	
ต่ำ	21	8.40	2.99	0.66, 13.63			-	

Adjusted OR* = ค่า OR ได้จากการควบคุมตัวแปรที่มีอิทธิพลร่วม ได้แก่ เพศ สถานภาพสมรส และบุคคลในครอบครัวที่ดื่มสุรา

อภิปรายผล

จากการศึกษา พบว่า ประชาชนมีพฤติกรรมดื่มสุรา ร้อยละ 52.40 สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานสถิติแห่งชาติ¹⁴ ที่พบว่า พฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ปี 2555 ร้อยละ 61.90 อายุเฉลี่ยที่เริ่มดื่มครั้งแรก 16.89 ปี สอดคล้องกับการศึกษาของกองสุราศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข¹⁵ ที่พบว่า พฤติกรรมการดื่มสุรามีอายุเฉลี่ยเมื่อเริ่มดื่มสุรา 20.30 ปี ดื่มสุราขาว ร้อยละ 86.87 สอดคล้องกับการศึกษาของเนื่อแพร เล็กเฟื่องฟู¹⁶ ที่พบว่า ภาคเหนือดื่มสุรามากที่สุด ร้อยละ 66.00 และการดื่มภาพรวมของประเทศ พบว่า ร้อยละ 51.80 ดื่มสุราขาว สุราสี สุราแดง ส่วนใหญ่ดื่มเพื่อเข้าสังคม ร้อยละ 52.02 ผลการศึกษาสอดคล้องกับการศึกษาของ อุดมศักดิ์ แซ่โจ้ว และคณะ¹⁷ แตกต่างจากการศึกษาของ ศิริลักษณ์ นิยกิจ¹⁸ ที่พบว่า ประชาชนดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ที่ปฏิบัติเป็นประจำมากที่สุด คือ เมื่อออกหักหรือเศร้าใจ ร้อยละ 86.30 ส่วนใหญ่ ดื่มเป็นกลุ่ม ร้อยละ 57.07 สอดคล้องกับการศึกษาของพงษ์เดช สารการ และคณะ¹⁹ และส่วนใหญ่ดื่มสุราที่บ้าน ร้อยละ 50.51 สอดคล้องกับการศึกษาของอมรรัตน์ อัครเศรษฐกุล²⁰ ผลการศึกษาพบว่า การตัดสินใจซื้อสุรด้วยตัวเองสูงถึงร้อยละ 64.14 แตกต่างจากการศึกษาของ อัมพิกา หอมจิตต์²¹ ที่พบว่า บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการซื้อและดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของสตรีวัยทำงานกรุงเทพมหานคร คือ เพื่อนที่สนิท / เพื่อนที่ทำงาน

ผลการศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่ประชาชนซื้อสุราจากโรงงานสุรากลั่นชุมชน ร้อยละ 42.42 ผลการศึกษาพบว่า ไม่มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยใดมาก่อน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากพื้นที่ศึกษาเป็นพื้นที่เฉพาะ คือ เป็นแหล่งผลิตสุราแหล่งใหญ่ของจังหวัดแพร่ ประชาชนรวมถึงเยาวชนสามารถเข้าถึงได้ง่ายกว่าพื้นที่อื่น จึงทำให้สถานที่ซื้อมีความแตกต่าง

จากผลการศึกษาของนักวิจัยท่านอื่น ๆ เช่น จากการศึกษาของพงษ์ศักดิ์ อ้นมอย²² ที่พบว่า ส่วนใหญ่ซื้อมาจากร้านขายของชำในหมู่บ้าน ร้อยละ 47.20

นอกจากนั้น พบว่า สุราที่มีราคาแพงขึ้นและรัฐบาลมีการณรงค์ให้ประชาชน ลด ละ เลิก การดื่มสุรา และมีมาตรการควบคุมต่าง ๆ ส่วนใหญ่ ดื่มลดลง ร้อยละ 71.00 และมีความถี่ในการดื่มลดลง ร้อยละ 74.80 แสดงให้เห็นว่า มาตรการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ด้านภาษี มีความสำคัญต่อการควบคุมการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชน สอดคล้องกับการศึกษาของสำนักงานเศรษฐกิจการคลัง เรื่องการคาดการณ์ การประเมินผลของมาตรการภาษีและไม่ใช้ภาษีต่อพฤติกรรมบริโภคสุราไทย²³ ที่พบว่า ราคาสุราที่กลุ่มตัวอย่างนิยมดื่มสูงขึ้นเฉลี่ย 87 บาท ขณะที่รายได้เท่าเดิม ทำให้การบริโภคสุราที่ตนชอบลดปริมาณลง ร้อยละ 80.00 โดยด้านความถี่ พบว่า ส่วนใหญ่ผู้บริโภคร้อยละ 50.69 ยังคงบริโภคสุราประเภทเดิมเมื่อราคาสุราประเภทนั้น ๆ เพิ่มขึ้น เพียงแต่เปลี่ยนไปบริโภคสุราประเภทเดิมที่ห่ออื่นที่ราคาต่ำกว่าแทน ซึ่งสามารถสรุปพฤติกรรมบริโภคสุราเบื้องต้นได้ว่าสินค้าสุราประเภทต่าง ๆ มีความยืดหยุ่นต่อราคาน้อยมาก หมายถึง ความต้องการบริโภคสุรา ลดลงน้อยกว่าราคาสุราที่ปรับเพิ่มขึ้น

จากการศึกษาพบความสัมพันธ์ของปัจจัยส่วนบุคคลพบตัวแปรที่มีอิทธิพลกับพฤติกรรมการดื่มสุราของประชาชนตำบลสะเลียบอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 3 ตัวแปร คือ เพศ สถานภาพสมรส และบุคคลในครอบครัวดื่มสุรา สอดคล้องกับการศึกษาของ ศิริลักษณ์ นิยกิจ¹⁸ ที่พบว่า เพศชายมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ การศึกษาของธนัฐา สมัยและคณะ²⁴ ที่พบว่าสถานภาพสมรสมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ประเภทการดื่มปัจจุบัน การที่กลุ่มเพศชายกลุ่มที่เป็นโสดหรือหม้าย / หย่าแยกมีโอกาสที่จะดื่มสุรามากกว่ากลุ่มอื่นเนื่องมาจากบุคคลดังกล่าวอาจมีความเครียดได้ง่ายย่อมส่งผลต่อสุขภาพจิต ทำให้ต้องดื่มเครื่องดื่มผสมแอลกอฮอล์เพื่อบรรเทาความ ตึงเครียด หรืออาจเป็นเพราะผลจากการมีปัญหาจากการดื่มหรือการติดแอลกอฮอล์เองทำให้ไม่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างประสบความสำเร็จได้ในกรณีการหย่าหรือแยกกันอยู่²⁵ ส่วนการดื่มสุราที่สัมพันธ์กับการที่มีบุคคลในครอบครัวดื่มสุรานั้น ผลการวิจัยที่มาสสนับสนุนหลาย เรื่อง เช่น การศึกษาของสุรเมศวร์ ฮาซิม และคณะ²⁶ ที่พบว่า การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของคนในครอบครัวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนชั้นมัธยมตอนปลาย จังหวัดปทุมธานี สอดคล้องกับทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคม เชิงพุทธิปัญญา (Social Cognitive Learning Theory) บันดورا²⁷ มีความเชื่อว่าการเรียนรู้ของมนุษย์ส่วนมากเป็นการเรียนรู้โดยการสังเกตหรือการเลียนแบบ และเนื่องจากมนุษย์มีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบ ๆ ตัวเสมอ ดังนั้น ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมกำหนดมาตรการชุมชนเพื่อป้องกันนักดื่มสุรา โดยเฉพาะ กลุ่มเยาวชนที่จะก้าวมาเป็นนักดื่มหน้าใหม่ที่เกิดจากการเลียนแบบพฤติกรรมในครอบครัวที่มีผู้ดื่มสุรา การณรงค์สร้างตัวอย่างที่ดีของผู้ปกครอง รวมทั้งการลดการสัมผัสเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของเยาวชนโดยการไม่ให้ผู้ปกครองใช้ให้เยาวชนลูกหลานไปซื้อสุรา เป็นต้น

ปัจจัยด้านความรู้การรับรู้ทัศนคติ เรื่อง พระราชบัญญัติสรรพสามิตสุรา พ.ศ. 2560 พระราชบัญญัติควบคุมเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ พ.ศ. 2551 พบว่า ไม่มีผลต่อพฤติกรรมบริโภคสุรา ซึ่งไม่เป็นไปตามแนวคิดการวิเคราะห์พฤติกรรมของบุคคลแบบ Precede Framework ที่อธิบายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมมาจากปัจจัยภายในของตัวบุคคล²⁸ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากพื้นที่ที่ทำการศึกษาคือ เป็นแหล่งผลิตสุรากลั่นชุมชน ประชาชนสามารถเข้าถึงได้ง่าย อีกทั้งเป็นอาชีพและวิถีของคนในชุมชนที่สืบทอดกันมาตั้งแต่บรรพบุรุษ และกลุ่มตัวอย่างเป็นคนวัยผู้ใหญ่และคนดั้งเดิมในชุมชน แตกต่างกับงานวิจัยของ รัตติยา บัวสอน และเชษฐ รัชดาพรรณธัญกุล²⁹ ศึกษาพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรีที่อยู่ในกรุงเทพมหานคร พบว่า ความรู้ และทัศนคติเกี่ยวกับการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรเน้นการให้ความรู้กับประชาชน เรื่อง กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสุรา
2. ควรหามาตรการเพิ่มการณรงค์ป้องกัน ลด ละ เลิก การดื่มสุรา และจัดบริการช่วยเหลือสุราในกลุ่มเพศชาย และคนที่เป็นโสด / หม้าย / หย่าร้าง ในพื้นที่ตำบลสะเอียบมากยิ่งขึ้น
3. ควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการชุมชนเพื่อป้องกันนักดื่มหน้าใหม่จากการเลียนแบบพฤติกรรมในครอบครัวที่มีการดื่มสุรา เช่น การสร้างตัวอย่างที่ดีของผู้ปกครอง และการไม่ให้เยาวชนไปซื้อสุราให้ผู้ปกครอง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบพฤติกรรมการดื่มสุรากับพื้นที่ที่ไม่มีการผลิตสุรา

เอกสารอ้างอิง

1. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจพฤติกรรมการสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร 2560. กรุงเทพฯ: บริษัทสมิตรพัฒนาการพิมพ์; 2561.
2. สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดแพร่. รายงานสถานการณ์ทางสังคม จังหวัดแพร่ ประจำปี 2561.แพร่: กลุ่มนโยบายและวิชาการ สำนักงานพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดแพร่; 2561.
3. กลุ่มอนุรักษ์ภูมิปัญญาพื้นบ้าน, สรุปผลการดำเนินงานโรงงานสุรากลั่นชุมชนตำบลสะเอียบ ประจำปี 2559.แพร่: กลุ่มผู้ประกอบการโรงงานสุรากลั่นชุมชนตำบลสะเอียบ กลุ่มอนุรักษ์ภูมิปัญญา พื้นบ้าน; 2559.
4. องค์การบริหารส่วนตำบลสะเอียบ. สรุปผลการสำรวจสถานะสุขภาพ ประจำปี 2559.แพร่: กลุ่มงานวิเคราะห์นโยบาย และแผน องค์การบริหารส่วนตำบลสะเอียบ; 2560.
5. นิพนธ์ พัวพงศกร และคณะ. การวิเคราะห์ผลกระทบของการขึ้นภาษีสุรา และพ.ร.บ.ควบคุมการบริโภคสุรา. ศูนย์บริการวิชาการเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์; 2552.
6. สำนักวิจัยนโยบายสร้างเสริมสุขภาพ. ประวัติภาษีสรรพสามิตเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประเทศไทย; 2559.
7. อารยา งามล้วน และศักดิ์ชาย นาคนก. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการจำหน่ายสุรา กรณีเพื่อหาแนวทางควบคุมการจำหน่ายและลดการบริโภคสุรา. การประชุมสัมมนาวิชาการราชภัฏนครสวรรค์ครั้งที่ 1; 2557; มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์. นครสวรรค์: 2557.
8. สำนักนโยบายภาษี. โครงสร้างอัตราภาษีสุราและมาตรการที่ไม่ใช่ภาษีมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคสุราอย่างไร. กรุงเทพฯ: สำนักนโยบายภาษี สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง; 2552. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง
9. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา. รายงานสถานการณ์สุราประจำปี พ.ศ. 2552. กรุงเทพฯ: พิมพ์ดีการพิมพ์; 2552. ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา.
10. อีรพล หล่อประดิษฐ์, ณรงค์ หนูสอน. ปัญหาการดื่มสุราเถื่อนในชุมชนกับนโยบายควบคุมการดื่มสุราของประชาชนในประเทศไทย. วารสารวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนครดัตต์ 2561; 1.
11. อีระวุธ ธรรมกุล, นิตยา เพ็ญศิริภา, ทองทิพย์ สละวงษ์ลักษณ์, ทิพย์รัตน์ ธรรมกุล, นิยม ไกรปุย. สถานการณ์การจำหน่ายและการเข้าถึงเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในเขตโซนนิ่งรอบสถานศึกษา. กทม: คณะแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ 2561. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช.
12. Cohen. J. Statistical. Power Analysis for the Behavioral Sciences (2 nd ed.). Hillsdate, NJ: Lawrence Earlbaum

Associates; 1988.

13. Bloom BS. Handbook on formation and Summative Evaluation of Student Learning. New York: McGraw-Hill Book Company; 1971.

14. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. การสำรวจพฤติกรรมการณ์การสูบบุหรี่และการดื่มสุราของประชากร. 2554. สำนักงานสถิติแห่งชาติ. สำนักงานนายกรัฐมนตรี; 2554.

15. กองสุรศึกษาศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ การดื่มสุราหรือเครื่องดื่มที่มีแอลกอฮอล์ สำหรับวัยทำงาน. กองสุรศึกษาศึกษา; 2558.

16. เนื้อแพร่ เล็กเฟื่องฟู, ณัฐ ธารพานิช, กิจวัฒน์ ทาเจริญ, สุขใจว่องไว ศิริวัฒน์. สถานการณ์การณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์. สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2558: 1-12.

17. อุดมศักดิ์ แซ่โง้ว, พลเทพ วิจิตรคุณากร และสาวิตรี อัสณงค์กรชัย. ข้อเท็จจริงและตัวเลข: เครื่องดื่มแอลกอฮอล์ในประเทศไทย 2559. สงขลา: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา; 2559.

18. ศิริลักษณ์ นิยกิจ. ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการณ์การดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชน ตำบลไทรน้อยอำเภอมือง จังหวัดอุบลราชธานี. วารสารสำนักงานป้องกันควบคุมโรคที่ 10. 2559; 2:16-32.

19. พงษ์เดช สารการ, เสมอ ตรีคุณา, รังสิมา บำเพ็ญบุญ, นุจรินทร์ หิรัญคำ, ธนิตา บุตรคล้าย, ยุพา พิทักษานิชย์. พฤติกรรมการณ์การดื่มและผลกระทบจากการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของกลุ่มแรงงาน ภาคอุตสาหกรรม จังหวัดนครราชสีมา. นครราชสีมา: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา; 2552

20. อมรรัตน์ อัครเศรษฐสกุล. พฤติกรรมและผลกระทบจากการบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของ ประชาชน ตำบลหนองไผ่ อำเภอมือง จังหวัดอุดรธานี 2556. วารสารสมาคมพยาบาลฯ สาขาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 2556; 1: 101-109.

21. อัมพิกา หอมจิตต์. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการณ์การซื้อและบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของสตรี วัยทำงานในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์/ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรี นครินทร์วิโรฒ; 2558.

22. พงษ์ศักดิ์ อ้นมอย. การพัฒนามาตรการการจำกัดการจำหน่ายเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้เยาวชนของผู้ประกอบการร้านค้าโดยรอบสถานศึกษาในจังหวัดอุดรดิตร. อุดรดิตร: ศูนย์วิจัยปัญหาสุรา; 2560. 60-A1-0001.

23. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. การคาดการณ์และการประเมินผลของมาตรการภาษีและไม่ใช่ภาษีต่อพฤติกรรมการณ์การบริโภคสุราไทย. กรุงเทพฯ : สำนักนโยบายภาษี; 2552. สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง.

24. ธนิจรา สมัย. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะเศรษฐกิจและสังคม ความเครียด ต่อพฤติกรรมการณ์การดื่มแอลกอฮอล์ของประชาชนในชุมชน เขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร. J Nurs Sci 2556; 1: 42-50

25. ธนกุลชัยถวัลย์, รัตมน กัลยาศิริ. การดื่มแอลกอฮอล์ของคนงานก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร. วารสารสมาคมจิตแพทย์แห่งประเทศไทย 2556: 58(4): 345 - 358.

26. สุรเมศวร์ ฮาซิม, รัตนา เลิศสุวรรณศรี, รมิตา ศรีเหรา, ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการดื่มเครื่องดื่ม แอลกอฮอล์ของนักเรียนชั้นมัธยมปลาย จังหวัดประทุมธานี. Thai Journal of Science 2560; 1-10

27. Bandura, Albert. Social Learning Theory. New Jersey: Prentice Hall, Inc., 1977

28. กองสุรศึกษาศึกษา กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ กระทรวงสาธารณสุข. กลยุทธ์การเสริมสร้างความรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพ. กรุงเทพฯ: บริษัท สามเจริญพาณิชย์(กรุงเทพ) จำกัด; 2561.

29. รัตติยา บัวสอน, เชษฐ รัชดาพรณานิกุล. พฤติกรรมการณ์การบริโภคเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยระดับปริญญาตรีในกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต (วิทยาการเสพติด).สถาบันพัฒนาสุขภาพอาเซียนมหาวิทยาลัยมหิดล; 2553.